

MUKE S RUKOHVATIMA I STUBAMA

PRIPREMIO:
Radoslav Karleuša

Rukohvati su nužna zaštita

Nedostatak rukohvata na prilazima javnih zgrada ili ulazima u denivelirane parkove izaziva strah kod korisnika jer pad povlači za sobom liječenje i bolove, a možda i trajni invaliditet

Svladavanje visinskih razlika na kraćim potezima (tamo gdje nema osobnih dizala) moguće je po kosini ili stubama. Pristupačnost je javnih građevina jedna od potreba svih korisnika, a tu često nastaju problemi! Sve su brojnije osobe s poteškoćama u hodaњу (ne mislim na invalide u kolicima) koje su urođene ili uzrokovane sportskim ili prometnim nezgodama. Stubišta imaju prateći detalj, a to su ograde ili **rukohvati**. Njima je i namijenjen ovaj napis jer ih u stvarnosti često nema!

Hodajući po našoj "metropoli" svjedoci smo nedostatka rukohvata na prilazima javnih zgrada do prizemlja ili na ulazima u denivelirane parkove i slične javne sadržaje. Korištenje stubišta, posebice pri silascima, može izazvati i latentan strah kod korisnika jer eventualni pad



Ulaz u Glavnu poštu u Zagrebu – samo tri stube, ali i obostrani rukohvat

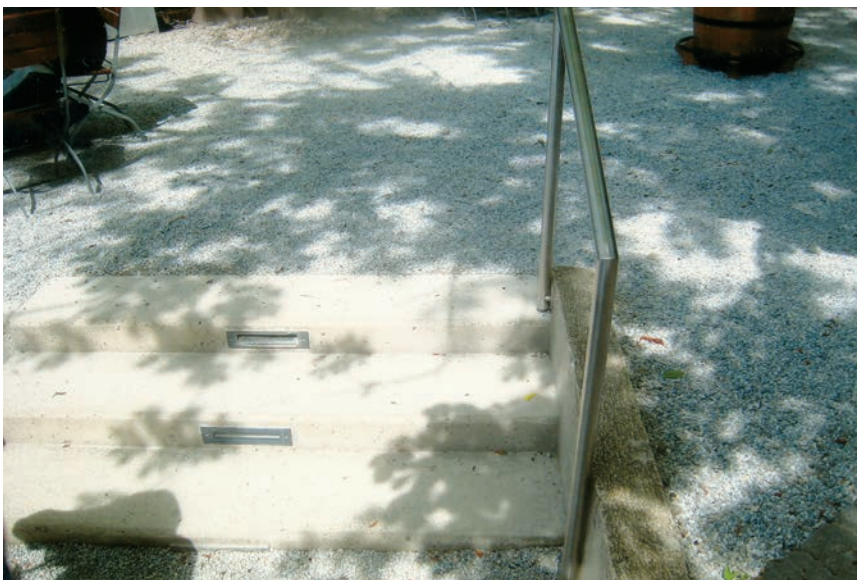
povlači za sobom liječenje i bolove, ali i mogući trajni invaliditet.

Možemo to ilustrirati samo s nekoliko primjera. Na starom gradu u Grazu uz samo tri stube postoji čvrsta ograda, a slično je i u Osijeku pokraj Drave prema parkingu hotela *Osijek*. I tamo su samo tri gazišta, ali i čvrsta ograda s rukohva-

tom. Sličan smo primjer pronašli i u Zagrebu na ulazu u *Hrvatsku poštu* (Jurišičeva 13), dakle, tri gazišta i obostrani rukohvat. Lijep je primjer i pokraj Glavnoga željezničkog kolodvora, desno od južnog izlaska iz pothodnika, gdje su četiri gazišta s obostranim rukohvatima te strmom naboranom rampom za

invalide. Ali nedaleko je i glavni ulaz u Gradsko poglavarstvo gdje na donjem stubištu ni s jedne strane nema rukohvata?! Nije bolje ni na prilazima parku na Trgu kralja Tomislava jer tamo na čak šest stuba ni s jedne strane nema rukohvata! Zaista bi potrajalo kada bi se nabrajali primjeri i ostalih parkova jer je nepostojanje rukohvata tamo gotovo pravilo.

Slikom i tekstem pratimo neke primjere, poput južnog stubišta na ulazu u Muzej za umjetnost i obrt gdje se ni naš slavni učitelj Herman Bollé nije proslavio jer hodaње preko 10 gazišta bez rukohvata gotovo da slični ekvilibristici. Srećom u blizini je ulaz u Rektorat s dekorativnim ogradama i rukohvatima, ali i Meštrovićev *Zdenac života* na kojem nema ni traga od ograda i rukohvata te brojna stubišta koja vode u HNK bez ikakve zaštite na pristupnim stubištima.



Detalj iz Graza – tri stube, ali i rukohvat



Detalj s južne strane pothodnika – stubište, rampa, ali i rukohvat



Ulaz u Gradsku skupštinu u Zagrebu – stubište bez rukohvata

Svima je znana *Gradska štedionica* (danas *Zagrebačka banka*) na Jelačićevu trgu koja je uz stotu obljetnicu renovirana, ali i dalje nema rukohvat na ulaznom stubištu. Mnogo je korisnika te banke u trećoj životnoj dobi pa se samo može zamisliti kako se uspijevaju popeći ili sići sa štapom ili s torbom na kotačima (za plac). Srećom za umirovljenike, susjedna *Hrvatska poštanska banka* ima ulaz u razizemlju. "Šećer na kraju" Meštrovićeva je "okruglica" na Trgu žrtava fašizma s prilazima i ulazima na prvi izložbeni kat. Upravo me je nedavna uspješna izložba fotografija ponukala da sve ovo napišem jer je penjanje do prvog kata preko dva stubišta bez rukohvata bio pravi "hod po mukama". Dizala dakako nema, a posebice je opasan bio silazak jer smo se prijatelj i ja morali međusobno pridržavati u strahu da se obojica ne sunovratimo. Ne želim razglabati o tome tko je zapravo odgovoran za ugradnju rukohvata i kolika je u tome uloga arhitekata ili nas građe-



Reprezentativan ulaz s kamenim rukohvatima u rektorat Sveučilišta u Zagrebu

vinara, ali smatram da "zasluga" pripada svima, od investitora do davatelja uporabnih dozvola za javne građevine. Svi bi oni trebali znati da će i njima jednom noge onemoćati, neovisno o tome hoće li to biti od starosti, bolesti ili povrede.

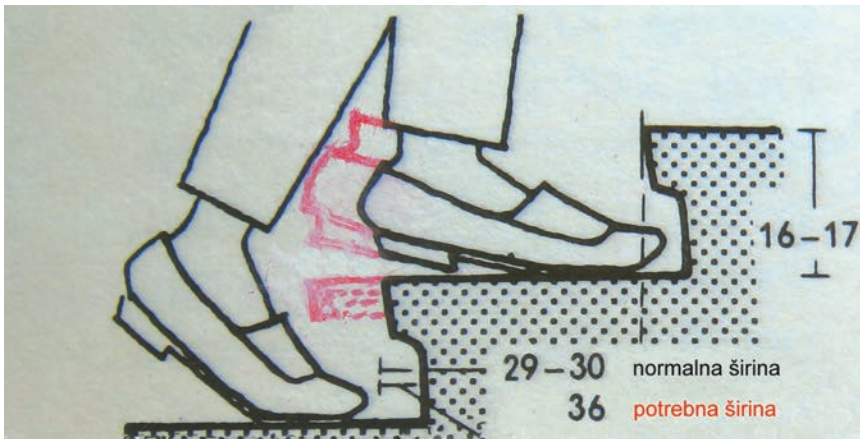
Na kraju savjetujem svima iz naše struke da prelistaju knjigu slavnog Ernsta Neuferta *Elementi arhitektonskog projektiranja*, od stranice 135 nadalje te da se ponovno podsjetite na ono što su davno učili. Naime stari normativi za stubi-



Stubište na ulazu u Zagrebačku banku na Jelačićevu trgu – bez rukohvata



Glavni ulaz u Meštrovićev paviljon u Zagrebu – nigdje rukohvata



Skica gazišta na stubištima koja su manja od dužine cipela

šta zahtijevaju gazište od 29 do 30 cm, a visinu stuba od 16 do 17 cm. Ujedno visina rukohvata od ruba stuba treba biti 87,5 cm za odrasle i 60 cm za djecu. Međutim, kako mnoge zgrade traju i više od stotinu godina, mijenjaju se i dimenzije korisnika, za što je najzorniji primjer veličina obuće. Negdašnja je ženska obuća bila u rasponu brojeva od 36 do 39, a danas ni broj 42 nije nikakva

rijetkost. Brojevi su muških cipela često i veći od 45, a to je dužina od 34 cm. Na to me je posebno upozorio kolega (također diplomirani inženjer građevinarstva) koji nosi cipele broj 45 i koji izbjegava svako stubište s uskim gazištem u strahu od pada. Naime iz priložene skice uočljivo je da "velika noga" ne može stati u klasično gazište i da je peta izvan njega. Kako se na petu oslanja kost koja

nosi svu težinu, postoji mogućnost ozljede ili pada. Zaista je došlo doba da u svim pregradnjama ili novogradnjama i to imamo na umu, jer sve stube moraju biti lako savladive i sigurne te iziskivati što manje napora od njihovih korisnika. Ne bi bilo loše i da se grade s ukošenim udubljenjima jer bi to bilo mnogo pogodnije. Čini se da se pri izvođenju stubišta o tome malo razmišlja. Stubišta trebaju služiti korisnicima, a sve je više starijih, ali i nespretnih s mnoštvom torba i vrećica.

Na kraju još nekoliko slika s dobrim rješenjima na ulazima u višestambene zgrade. Za rukohvate je ipak najvažnija njihova svrhovitost.

Napomena:

Naš povremeni suradnik ali stalni čitatelj, inače umirovljenik od 85 godina, kao poticaj za raspravu piše o mukama starijih osoba na stubištima bez rukohvata, ali i o teškoćama koje nove generacije imaju u vezi s dimenzijama gazišta.



Silazak u park na Tomislavovu trgu – ni traga rukohvatu



Skromni, ali svrhoviti rukohvati



Ulaz u jednu stambenu zgradu u Zagrebu – primjer kako rukohvati mogu biti i dekorativni